

החוג לתולדות האמנות

חוג ללימודי התואר הראשון, השני והשלישי

כתובת האתר באינטרנט: <http://www.tau.ac.il/arts/arthis/artdept.html>

לימודי התואר הראשון

מטרת הלימודים

תולדות האמנות לומדת את קורות האדריכלות, הציור, הפיסול והאמנות הזעירה כביטוי מרכזי של התרבות. לימודי תולדות האמנות מתחלקים לחמש תקופות: יוון ורומא, ימי הביניים, אסלאם, רנסנס ובארוק והעת החדשה. בתקופות אלה נלמדים בצורה הסטורית וכתולדות תולדות היצירה האמנותית הקולקטיבית והאנדיבידואלית. יחד עם אלה עוסקת הדיסציפלינה של תולדות האמנות גם בבעיות על תקופתיות, בבעיית נורמות אמנותיות, מתודולוגיות, שיטות מחקר, הסטוריוגרפיה ולפי הצורך, גם בהכרת הטכניקות והחומרים. תכנית הלימודים לקראת התואר הראשון מפגישה את התלמיד באופן שווה עם יסודות האמנות התקופתית וקאנון היצירות הבסיסי ומקנה לו כלים להתמודדות עם השפות החזותיות.

תנאי הקבלה

מועמדים יתקבלו לאחר שיעמדו בתנאי הקבלה הרגילים של האוניברסיטה ושל החוג.

מבנה הלימודים

החוג מקיים לימודים במסלול חד-חוגי ובמסלול דו-חוגי. משך הלימודים בכל אחד מהמסלולים הוא שלוש שנים. לכל יחידת הוראה (שיעור, תרגיל וכו') מוקדשות בדרך כלל שתי שעות שבועיות במשך השנה או ארבע שעות שבועיות במשך סמסטר. בשנה הראשונה ללימודיו (בשני המסלולים) רוכש התלמיד ידע כללי באמצעות שיעורי מבוא תקופתיים שאליהם נלווים תרגילים. על התלמיד להשתתף בכל שיעורי המבואות והתרגילים הנלווים בשנה הראשונה ללימודיו וללמוד אותם בסדר כרונולוגי (כלומר מבוא לאמנות יוונית, מבוא לאמנות ימה"ב, מבוא לאמנות האסלאם, מבוא לאמנות הרנסנס והבארוק ומבוא לאמנות העת החדשה). בשנים ב' ו' נלמדים פרו-סמינריונים, סמינריונים ושיעורי בחירה. הלימודים כוללים גם סיורים להכרת אתרי האמנות ברחבי הארץ וביקורים במוזיאונים בכפוף לדרישות הקורסים השונים.

לימודי עזר אנגלית

כל תלמידי החוג חייבים להשיג "פטור" באנגלית עד תחילת שנת הלימודים השנייה. זהו תנאי מעבר משנה א' לשנה ב'. תלמיד שלא יעמוד בדרישה זאת - יופסקו לימודיו. הקורסים ברמת "מתקדמים" ניתנים במסגרת הפקולטה. הרישום יתבצע באמצעות האינטרנט www.ims.tau.ac.il/info מענה קולי בטל. 6428555.

לימודי עזר עברית

תלמידים, אשר בעת קבלתם לאוניברסיטה סווגו לרמה ב' או ג', חייבים לסיים את לימודי העברית ולהגיע לרמת "פטור" לא יאוחר מתום שנת לימודיהם הראשונה באוניברסיטה. תלמידים, אשר סווגו לרמה א' (ורק הם), רשאים לסיים את חובותיהם בלימודי עברית בתוך שלושה סמסטרים מתחילת לימודיהם באוניברסיטה. כללים אלו חלים גם על תלמידים המחליפים חוג או מסלול לימודים.

שפות

תלמידי החוג חייבים להגיע לרמת "פטור" בשפה אירופית שניה (צרפתית/איטלקית/גרמנית/ספרדית) בשנתיים הראשונות ללימודיהם.

בחינות מעבר

על התלמידים לעמוד בבחינות מעבר בכל שיעור או יחידת לימודים אחרת בתום שנת הלימודים או הסמסטר.

שיפור ציון חיובי

תינתן אפשרות לתקן ציון חיובי, לרבות ציון חיובי מעל 80. התיקון יבוצע באותה שנה אקדמית. הציון האחרון הוא הציון הקובע. התלמיד יהיה זכאי לגשת לבחינה במועד א' ובמועד ב', אך לא במועד ג' (למעט מקרים של שרות מילואים).

ציון גמר

החוג אינו מקיים בחינות גמר. הציון הסופי ייקבע לפי שקלול הציונים של הבחינות והעבודות שהתלמיד הגיש במהלך הלימודים. תלמיד שהשתתף בכל הקורסים הנדרשים לקראת התואר הראשון ומסר את כל העבודות, יודיע על כך למזכירות החוג לשם שקלול ציון הגמר.

הלימודים במסלול החד-חוגי

לימודי העשרה (8 שעות שנתיות)

בחיבה זו חייב התלמיד להשתתף בשיעורים בהיקף של 8 ש"ש. מגוון השיעורים מפורט בפרק "לימודי העשרה" בידיעון זה. תלמידי החוג לתולדות האמנות אינם יכולים להרשם לקורסים שהסימול שלהם מתחיל בספרות 0821 ו/או לקורסים בנושאי תולדות האמנות המוצעים ע"י חוגים אחרים.

עבודות פרוסמיניוניות וסמינריוניות

במסגרת הלימודים במסלול החד-חוגי התלמידים ישתתפו בשני פרוסמיניונים (בשניהם תוגשנה עבודות בכתב) ובשני סמינריונים (באחד תוגש עבודה בכתב ובשני – רפראט).

מועד אחרון להגשת עבודה בקורס שהתקיים בסמסטר א' – סוף סמסטר ב'. בקורסים שנתיים או באלה שהתקיימו בסמסטר ב' יש להגיש את העבודות עד סוף חופשת הקיץ. המורים רשאים לקבוע מועדים מוקדמים יותר בתנאי שיודיעו על כך מבעוד מועד..

תנאי מעבר

תנאי מעבר משנה א' לשנה ב' - ציון ממוצע לא פחות מ- 80 במבואות התקופות השונות. את חובת המבואות (סה"כ 5 שיעורים ו- 5 תרגילים) יש לסיים לא יאוחר משנת הלימודים השנייה.

תכנית הלימודים במסלול החד-חוגי

		שנה א'
		מבואות (מסגרת 101): מבוא לאמנות יוונית מבוא לאמנות ימי הביניים מבוא לאמנות האסלאם מבוא לאמנות הרנסנס מבוא לאמנות העת החדשה לימודי העשרה (מסגרת 102)
4 ש"ש	שיעור + תרגיל	
4 ש"ש	שיעור + תרגיל	
4 ש"ש	שיעור + תרגיל	
4 ש"ש	שיעור + תרגיל	
4 ש"ש	שיעור + תרגיל	
<u>4 ש"ש</u>		
24 ש"ש		
4 ש"ש	(לא נכלל במניין השעות)	שפה זרה (מסגרת 900)
		שנה ב'
4 ש"ש		2 פרוסמיניונים (עבודות בכתב)(התקופה לפי בחירה) (מסגרת 202) 5 שיעורים (מתוכם לפחות שניים בתקופות בהן אין שומעים פרו"ס) (מסגרת 102)
10 ש"ש		לימודי העשרה (מסגרת 102)
<u>4 ש"ש</u>		
18 ש"ש		
4 ש"ש	(לא נכלל במניין השעות)	שפה זרה (מסגרת 900)
		שנה ג'
4 ש"ש		2 סמינריונים (1 כתוב ו-1 כרפראט) (בתקופות בהן לא נלקח פרו"ס) (מסגרת 302)
<u>12 ש"ש</u>		6 שיעורים (מתוכם לפחות שניים בתקופות בהן לא נלקח פרו"ס בשנה ב') (מסגרת 201)
16 ש"ש		

תכנית הלימודים במסלול הדו-חוגי

עבודות פרוסמינריוניות וסמינריוניות

על התלמיד להשתתף בפרוסמינריון אחד ובסמינריון אחד. בשניהם תוגש עבודה כתובה מועד אחרון להגשת עבודה בקורס שהתקיים בסמסטר א' – סוף סמסטר ב'. בקורסים שנתיים או באלה שהתקיימו בסמסטר ב' יש להגיש את העבודות עד סוף חופשת הקיץ. המורים רשאים לקבוע מועדים מוקדמים יותר בתנאי שיודיעו על כך מבעוד מועד..

תנאי מעבר

תנאי מעבר משנה א' לשנה ב': ציון ממוצע לא פחות מ- 70 במבואות התקופות השונות. את חובות המבואות (סה"כ 5 שיעורים ו- 5 תרגילים) יש לסיים לא יאוחר משנת הלימודים השנייה.

תוכנית הלימודים במסלול הדו-חוגי

שנה א'	
מבואות (מסגרת 101)	
מבוא לאמנות יוונית	
4 ש"ש	שיעור + תרגיל
4 ש"ש	שיעור + תרגיל
4 ש"ש	שיעור + תרגיל
4 ש"ש	שיעור + תרגיל
16 ש"ש	

הערה: כל תלמידי החוג חייבים להגיע לרמת "פטור" בשפה אירופית שניה (צרפתית, איטלקית, גרמנית, ספרדית). תלמידי המסלול הדו-חוגי יכולים ללמוד את אחת השפות הנ"ל במסגרת חוג הלימודים השני שלהם.

שנה ב'

4 ש"ש	מבוא לאמנות מודרנית (מסגרת 101) שיעור + תרגיל
2 ש"ש	פרוסמינריון כתוב* (באחת התקופות בהן נלמד מבוא בשנה א' (מסגרת 202)
6 ש"ש	3 שיעורים (בתקופה בה אין שומעים פרו"ס) (מסגרת 201)
12 ש"ש	

הערה: שפה זרה - ראה הערה שנה א'

שנה ג'

2 ש"ש	סמינריון כתוב (בתקופה בה לא נלקח פרו"ס בשנה ב') (מסגרת 302)
6 ש"ש	3 שיעורים (מסגרת 201)
8 ש"ש	

המסלול להוראת תולדות האמנות

מיועד לבוגרי החוג לתולדות האמנות במסלול החד-חוגי והדו-חוגי המעוניינים להורות בביה"ס העל-יסודי. יתקבלו בעלי ממוצע 75 ומעלה.

הלימודים מתקבלים בביה"ס לחינוך במשך שנתיים. הם כוללים קורסים בהיקף של 28 שעות והכשרה מעשית בשנה ב'. תלמידים שלמדו במסלול הדו-חוגי, או תלמידים שלא למדו שיעורים בנושאים הנדרשים להוראה בתיכון, יחויבו בהשלמות בתיאום מרכז המסלול.

ראש המסלול: ד"ר סימונה כהן. אחריות מינהלתית (וכתובת לבירור פרטים): מזכירות החוג לתכנון לימודים, טל. 6406045. פרטים נוספים בידיעון ביה"ס לחינוך.

*תלמידי שנה ב' אינם רשאים לקחת פרו"ס באמנות מודרנית (מסגרת 202)

לימודי התואר השני

מטרת הלימודים

- תכנית התואר השני מציעה מספר אפשרויות להתמחות בתולדות האמנות:
- התמחות באחת מחמש התקופות ההיסטוריות.
 - נושא חתך תקופתי או בין תקופתי.
 - נושא שיבטא סינתזה של שפות האמנות וישקף תפישות על כרונולוגיות.
 - מוזיאולוגיה.

תנאי הקבלה

ללימודי התואר השני יתקבלו מועמדים אשר סיימו לימודי תואר ראשון בתולדות האמנות בציון ממוצע 80 לפחות. מועמדים בעלי תואר ראשון מחוגים אחרים בציון ממוצע "טוב" (75) לפחות יתקבלו לשנת השלמות. את חובות שנת השלמות, בהיקף 16 ש"ש, יש לסיים בציון ממוצע 80.

מבנה הלימודים

על התלמיד להשתתף בקורסים במשך תקופה של שנתיים (ארבעה סמסטרים). תוך חמש שנים מיום תחילת הלימודים, לכל המאוחר, יהיה על התלמיד להשלים את חובותיו, ולא תחול התיישנות מלאה או חלקית על לימודיו. הלימודים מתקיימים בשלושה מסלולים:

- מסלול הכולל עבודת גמר, המכשיר את התלמיד לקראת מחקר עצמאי. לימודי מסלול זה מסתיימים בכתיבת עבודת גמר בעלת אופי מחקרי. תלמיד המבקש לכתוב עבודת גמר יעבור קולוקוויום לפני ועדת מורים של החוג, לשם קביעת כשירותו לבצע עבודת מחקר. הקולוקוויום יערך לפני הגשת הצעת המחקר לתואר שני.
- מסלול ללא עבודת גמר, המקנה לתלמיד רקע נרחב ומקיף בתולדות האמנות. לימודי מסלול זה מסתיימים בבחינת גמר.
- מסלול מוזיאולוגיה נועד לתלמידים המבקשים להתמחות במקומו ובתפקידו של המוזיאון כחוקר וכמציג של האמנויות. תלמידי מגמה זו יופנו לסמינרים בעלי זיקה רלוונטית ויכתבו עבודת גמר שתבוסס על מחקרים בתחום המוזיאולוגיה.

שפה זרה

תלמידי מ"א חייבים להגיע לרמת "פטור" בשפה אירופית מודרנית (צרפתית/גרמנית/איטלקית/ספרדית). זאת בנוסף לאנגלית שהיא דרישה כלל אוניברסיטאית ובנוסף לשפה זרה שנייה, שאותה למדו במסגרת לימודי התואר הראשון. תלמיד אשר ירצה ללמוד לחילופין ערבית, יוונית, או רומית, יוכל לעשות זאת בכפוף לאישור ראש החוג.

עבודות סמינריוניות

התלמיד ישתתף ב- 4 סמינריונים, בהם יגיש 2 עבודות סמינריוניות כתובות ו- 2 רפרטים. מועד אחרון להגשת עבודה בקורס שהתקיים בסמסטר א' – סוף סמסטר ב'. בקורסים שנתיים או באלה שהתקיימו בסמסטר ב' יש להגיש את העבודות עד סוף חופשת הקיץ. המורים רשאים לקבוע מועדים מוקדמים יותר בתנאי שידעו על כך מבעוד מועד..

סמינריון מחלקתי

הסמינריון יוקדש ללימוד ודיון בבעיות מתודולוגיות והיסטוריות ובתפיסות בינתחומיות המונחות ביסוד העבודה המחקרית של ההיסטוריון באמנות. בסמינריון ייוחד מקום להרצאות תלמידים, בוגרים, מורים ואורחים.

קולוקוויום

תלמיד המבקש לכתוב עבודת גמר יחויב, בשנה הראשונה ללימודיו, לעבור קולוקוויום שיבחן את ידיעותיו הכלליות בתולדות האמנות ואת כשירותו לכתוב עבודת גמר. הקולוקוויום יהיה מורכב מוועדה בה יכהנו שני מורים מן הסגל הבכיר של החוג. תוצאות הקולוקוויום והישגיו של התלמיד במהלך לימודיו יהוו קריטריון לקביעת יכולתו לכתוב עבודת גמר לתואר שני.

עבודת גמר

מטרת עבודת הגמר היא להוכיח את כשרו של התלמיד לבצע עבודה מחקרית ולגלות חשיבה מדעית, גישה ביקורתית ושיטה דייקנית. על העבודה לשקף כושר ניתוח וסינתזה ויכולת התבטאות בהירה. נושא עבודת הגמר יסוכם עם המורה המנחה; הנושא וההצעה למבנה העבודה יובאו לאישור ועדת ההוראה של החוג. מומלץ לגבש את נושא העבודה כבר במהלך הסמסטר השני ללימודים על מנת להביאו לאישור ועדת ההוראה מוקדם ככל האפשר, אך לא יאוחר מה- 1 במאי. תלמיד הכותב עבודת גמר חייב להגיש למנחה דו"ח התקדמות בשבוע הראשון של כל סמסטר. העתק הדו"ח כשהוא חתום ע"י המנחה, יוגש ליו"ר ועדת ההוראה. את העבודה יבדקו המנחה וקורא נוסף שימונה ע"י ועדת ההוראה.

בחינות גמר (במסלול ללא עבודת גמר)

התלמיד נבחן באופן אינדבידואלי על נושא שנקבע בתאום עם ראש המגמה בה בחר להתמחות. נושא הבחינה, בצרוף הביבליוגרפיה הנלווית אליו, יובאו לאישור ועדת ההוראה של החוג. בחינת הגמר נערכת ב- 2 חלקים: האחד בכתב והשני (כשבועיים אחריו) בעל-פה. הציון נקבע על פי שקלול ציוני שתי הבחינות (בכתב ובע"פ) ביחס של 50% : 50%.

- א. במסלול עם עבודת גמר
ציון הגמר מורכב משקלול ציוני הסמינריונים והשיעורים וציון התיזה ביחס של:
40% תיזה.
60% שיעורים וסמינריונים.
- ב. במסלול ללא עבודת גמר
ציון הגמר מורכב משקלול ציוני השיעורים והסמינריונים וציון בחינת הגמר ביחס של:
40% הבחינה.
60% שיעורים וסמינריונים.

תכנית הלימודים לקראת התואר השני

א. במסלול עם עבודת גמר ובמסלול מוזיאולוגיה

שנה א'	
2 ש"ש	1 סמינריון בתק' ההתמחות (עם הגשת עבודה בכתב) (401)
2 ש"ש	1 סמינריון מחלקתי (רפרט) (401)
<u>6 ש"ש</u>	3 שיעורים (400) *
10 ש"ש	

שפה זרה (900) לא נכלל במניין השעות

שנה ב'	
2 ש"ש	1 סמינריון בתק' ההתמחות (עם הגשת עבודה בכתב) (401)
2 ש"ש	1 סמינריון [התקופה לפי בחירה (רפרט)] (401)
<u>6 ש"ש</u>	3 שיעורים (400)
10 ש"ש	

שפה זרה (900) לא נכלל במניין השעות

* באישור ראש המגמה וראש החוג, ניתן ללמוד 2 שיעורים מחוץ לתולדות האמנות.

ב. במסלול ללא עבודת גמר

שנה א'	
2 ש"ש	1 סמינריון בתק' ההתמחות (עם הגשת עבודה בכתב) (401)
2 ש"ש	1 סמינריון מחלקתי (רפרט) (401)
<u>8 ש"ש</u>	4 שיעורים (400)
12 ש"ש	

שפה זרה (900) לא נכלל במניין השעות

שנה ב'	
2 ש"ש	1 סמינריון בתק' ההתמחות (עם הגשת עבודה בכתב) (401)
2 ש"ש	1 סמינריון (תקופה לפי בחירה, רפרט)
	1 שיעור (401)
	2 קורסים ברמה של תואר שני או לפחות סמינריון מתואר ראשון
<u>4 ש"ש</u>	<u>מחוצ לפקולטה לאמנויות (400)</u>
10 ש"ש	

שפה זרה (900) לא נכלל במניין השעות

תיאור הקורסים לשנת הלימודים תשס"א לפי סדר המספרים

- 0821.1118 מבוא לאמנות יוונית** שיעור
מורשת התרבות והאמנות היוונית מלווה את העולם המערבי לאורך אלפי שנים. דור דור והתייחסות החיובית או השלילית - אל "עולם הקלאסי" במובן הרחב של המילה.
הקורס יעסוק באמנות יוונית הקדומה בצורה כרונולוגית: החל מהאלף השלישי לפני הספירה ועד לעלייתה של האימפריה הרומית, בשלהי המאה הראשונה לפני הספירה. תערך הכרות עם המדיה האמנותיים השונים: הציור, הפיסול והאדריכלות לסוגיהם, תוך הבנת מקומם במכלול התרבותי של התקופה בה נוצרו.
במהלך הקורס נכיר בקווים כלליים את תולדותיה של יוון, את דתה ואת המיתולוגיה.
- 0821.1305 מבוא לאמנות ימה"ב** שיעור
במבוא לאמנות ימי הביניים יידונו מקומן ותפקידן של תרבות ואמנות ימה"ב במאה ה-20.
יבדקו תפיסות וזיקות של אסכולות מחשבה שונות. בעת ובעונה אחת ייתמקד הדיון בשפה האמנותית של התקופה, ייחודה ובמשמעות צורתיה ותכניה. מבחינה היסטורית תיסקר תקופה של 1000 שנה בין המאה ה-4 לספירה למאה ה-14.
- 0821.1125 דמויות נשים מחוללות באמנות היוונית והרומית** פרו"ס
העניין הרב שמצא העולם היווני באמנות המחול, בא לידי ביטוי בריבוי המקורות הכתובים והחזותיים המתיחסים למחול.
השיעור יתמקד בהיבטים האמנותיים של סוגי המחול העיקריים שבוצעו על ידי נשים, כגון ריקוד המאינדות, ריקוד המקוננות, ריקוד הצעיף ועוד. כפי שמוצגים במדיה שונה. מטרת השיעור היא ללמוד את האפיונים האיקונוגרפיים והסגנוניים של עבודות אמנות המציגות נשים במחול, ולדון בתפקידים הדתיים והחברתיים של הנשים בעת העתיקה.
- 0821.1128 דיוניסוס – השתקפות המיתוס והפולחן באמנות היוונית והרומית** שיעור
דיוניסוס הוא אולי המגוון והמורכב מבין האלים, ולמרות ריבוי התיאורים החזותיים באמנות היוונית, ההלניסטית והרומית ושפע האזכורים הספרותיים, רזי פולחנו המיסטרי בלתי ידועים. מבין הנושאים שנעסוק בהם במסגרת הקורס: סיפור לידתו של האל, גידולו על ידי הנמפות, חלקו במלחמה נגד הענקים, מסעותיו להפצת היין ופולחנו, החגיגות לכבודו, הפמליה שלו (הכוללת סאטירים, מאינדות, קנטאורים, ארוטס, בעלי-חיים ואת פפה-סילנוס פאן), האטרביויטים שלו (כמו הגפן, הקיסוס, האקאנתוס והפרג), תפקידיו (כאל היין, אל בעלי-החיים, אל העצים הלחות והצמחייה, כשליט העולם וכאלוהות כתונית), הקשר שלו לאריאדנה, אפולו, דמטר, פרספונה ואיאקוס, אוסיריס, סבזיוס וזגראוס.
נבחן את הסיבות לבחירת הנושאים במדיה השונים ואת משמעותם על גבי כלי-חרס, מטבעות וגמות, פסלים, תבליטים (המעטרים מבני תיאטרון, תבליטים פולחניים וסרקופגים), פסיפסים, ציורי קיר ופריטים אדריכליים כמו כותרות ואפריזים; ננסה להתחקות אחר רזי פולחנו של דיוניסוס, להבין את הסיבות להתפשטות המואצת בתקופה ההלניסטית ובתקופה הרומית ואת הסיבות לשימוש באל ובסמליו לצורכי תעמולה פוליטית.
- 0821.1129 פיסול רומי בפרובינציות** שיעור
חלק גדול מהפיסול המתוארך לתקופה הרומית התגלה בפרובינציות הרומיות. תהליך התפשטות הרומים מאיטליה החוצה, נידות הצבא, איוש האזורים הכבושים בלגינות ואישי ציבור רומיים, הקמת מחנות צבא וייסוד ערים לחיילים משוחררים הגבירו את הדרישה לתוצרים רומיים מחד ולהפצת פולחנים ודימויים מהמזרח למערב מאידך. מערכת הסחר הרומית כלה גם הספקת יצירות מפוסלות, חומרי גלם לפיסול ובעל מלאכה לכל דורש. המגע עם האוכלוסייה המקומית ותרבותה הביא להקמת מונומנטים לכבודה של רומא והאימפרטורים שלה. ממונומנטים אלה ניתן ללמוד לא רק על המגמות הטכניות והסגנוניות שרווחו באותו חבל ארץ, אלא גם על אופי הקשר עם רומא. המפגש בין התרבויות הביא לא פעם לפריחת אמנות הפיסול הפרובינציאלית שמיזגה מגמות מקומיות עם רומיות.
בנוסף לכל אלה, יעסוק הקורס גם בשאלת ההגדרות; נלמד להבחין בין יצירה פיסולית רומית לבין יצירה מקומית או פרובינציאלית; נעשה הכרה עם רפוטואר הנושאים, התכנים ומשמעותם בהקשר בו נעשה בהם שימוש בפרובינציות השונות, גם המזרחיות וגם המערביות; נתוודע ליצירות מפוסלות בין השאר מבריטניה, גליה, דאקיה, גרמניה, היספניה, אסיה, אפריקה וסורי הפלסטניה, כולל הממצא הפיסולי העשר שהתגלה הפלמירה ובארץ-ישראל.
- 0821.1130 אמנות חריגה במצרים של התקופה הפרעונית** שיעור
סטיות מהקנון וסיבותיהן (מים, קרני אור, האלה בעץ, מבט חזיתי, תנועה וכד'); אמנות פרהיסטורית, אחיזת עיניים (קומפלקס של ד'וסר); אמנות פרובינציאלית; אמנות אל-עמרנה; איור ורישום; סצינות "צד"; אמנות מצועצעת (תותענחאמון); השפעות זרות; ערב תרבויות (תקופה גרקה-רומית); אמנות הכתב, אור וצל וכו'.
- 0821.1305 מבוא לאמנות ימי הביניים** שיעור
במבוא לאמנות ימה"ב יידונו מקומן ותפקידן של תרבות ואמנות ימה"ב במאה ה-20.
יבדקו תפיסות וזיקות של אסכולות מחשבה שונות. בעת ובעונה אחת ייתמקד הדיון בשפה האמנותית של התקופה, ייחודה ובמשמעותה צורתיה ותכניה. מבחינה היסטורית תיסקר תקופה של 1000 שנה בין המאה ה-4 לספירה למאה ה-14.

שיעור פנורמי זה יתמקד בהגדרות הבסיסיות של התפיסות האסתטיות והאיקונוגרפיות של מבני-דת וארמונות, כתבי יד מאוירים, כלי מתכת וקרמיקה, תוך ניסיון לפענח את תחביר שפת האמנות המוסלמית. דיון זה ייערך בקונטקסט היסטורי, דתי ותרבותי מתקופת עלייתם של האומיים לשלטון במאה ה-7 ועד סוף המאה ה-15.

בעולם האסלאם (מאות 16 - 17)

בקורס נסקור את המבנים המרכזיים בכל עיר, הן דתיים והן שלטוניים וכמו כן ננסה לשחזר את תוכנית המתאר של כל עיר ועיר, מה היה, למשל, העיקרון המנחה שעמד מאחורי מיקומה של העיר כולה, של המבנים המרכזיים בה ושל החלוקה לרבעים?

הקורס ינסה להתוות מאפיינים לעיר מוסלמית אימפריאלית בתקופה הפרה-מודרנית. האם ניתן בכלל למצוא מכנה משותף בין אגרה המוגולית בהודו, אצפהאן הצפונית באיראן ואסתנבול העתימאנית? האם המורשת התורכו-מונגולית הניצבת בבסיסן של האימפריות מחד ומורשת האסלאם מאידך יצמיחו אב טיפוס של עיר אימפריאלית?

בתקופה האומיית היתה ארץ ישראל מרכז אמנותי, בירת הממלכה. בימי העבאסים, הפאטימים, האיובים והממלוכים הפכה ארץ ישראל לפרובינציה בשולי הממלכה. השיעור ינסה לבחון את האמנות בכל תקופה ובעיקר את תהליכי השינוי ותוצאותיו.

חלקו הראשון של הקורס יתמקד בנסיבות היווצרותו של האפוס ותפקידו בתחייה של הלשון והספרות הפרסית. מה היו הערכים שהטקסט בקש להדגיש וכיצד הטקסט משקף את מקומם של הפרסים והפרסית במסגרת הפוליטית והתרבותית? חלקו השני של הקורס יוקדש לנתוחם של כמה כתבי יד מפורסמים כגון "הדמוטה וההוטון", "שאה-נאמה". בנוסף לבחינה האמנותית, נבדוק כיצד נוצלו כתבי-היד המאוירים בכל תקופה ותקופה ע"י פטרוניהם להשגת מטרות שונות כגון לגיטימציה פוליטית או מלחמת תרבות.

האיקונוגרפיה ברנסנס היא הרבה יותר מורכבת ומעניינת מאשר זיהוי הנושא בלבד, ומטרת הקורס היא לקרב את התלמידים אל הרבדים של משמעות ביצירות תוך כדי לימוד והדגשת חידושים, נעקוב אחרי מקורות חזותיים וספרותיים, השימוש בסמלים, מוסכמות אמנותיות וכו', שהכרות עמם הכרחית להבנת אמנות הרנסנס.

במסגרת השיעור נדון בציור פנלים ובאיור כתבי יד בסגנון הגותי הבינלאומי, תקופת הרנסנס והמאניריזם החצרוני. נבדוק את סוגיית העשייה האמנותית בזיקה לפטרונים-נסיכים מחד והתהוות פטרונות בורגנית. שאלה אחרת אשר ניתן עליה את הדעת היא סוגיית הזיקות האמנותיות למרכזים באיטליה ומצפון לאלפים. (האחים לימבורג, ז'אן פוקה, קוארטון ואחרים).

מבוא זה כולל סקירה של התפתחות האמנות הפלסטית (ציור, פיסול, אדריכלות) מסוף המאה ה-18 ועד אמצע המאה ה-20, תוך שימת דגש על האיפיונים של הזרמים והסגנונות השונים.

הקורס יעסוק במאפיינים המיוחדים של האמנות באיטליה במאה השש עשרה: רנסנס גבוה ומייריזם; רפורמציה וקונטרה רפורמציה; איקונוגרפיה דתית וחילונית; פטרונות של אפיפיורים, אנשים רמי מעלה בהיררכיה הכנסייתית (כמו קרדינלים), משפחות מהמעמד הגבוה והבינוני, אחוות דתיות ואזרחיות; האמנים: ממיכלאנג'לו בראשית המאה עד קרווגיו בסופה.

ראיית העולם כמושתת על חוק, סדר וארגון, הביאה את הוגי יוון העתיקה לפיתוח כלל סדר ומוסר, עליהם נתבססו ערכי הדת, החברה והמדינה היוונית. כללי האתיקה קשורים קשר הדוק עם תורת האסתטיקה במחשבה היוונית, אשר קבעה מדדים להערכת היופי האנושי הפיזי והרוחני אינטלקטואלי, לצד כללים להערכה אסתטית של יצירת האמנות. העינוגים וההנאות קיבלו הגדרה בתיאורית ההדוניזם, ומצאו ביטוי גם בחיים עצמם. הקורס יעסוק בביטוייהם של ערכים אלו באמנות היוונית, תוך עיון באמנות היוונית, תוך עיון במקורות הספרותיים והפילוסופיים כבסיס לדיון.

האמנות האטרוסקית פרחת על אדמת איטליה בין סוף המאה השמינית עד למאה השנייה לפני הספירה. בהשפעת התרבות והאמנות הוילנובית, המזרחית והיוונית גיבשו להם האטרוסקים שפה חזותית מרתקת באמצעותה נתנו ביטוי לתפיסת עולמם החברתית-דתית שהיתה כה שונה משל היוונים, ואשר את עיקריה הנחילו לרומים לצידם חיו ובהם נטמעו.

עיקר הממצאים נחשפו בקברים, מקצתם במקדשים ומבמני מגורים. ציורי הקברים המרשימים, עיטורי כלי החרס והמתכת, התבליטים שעל גבי הארונות והסרקופגים, החריטה על גבי המראות, הפסלים, הפסלוניס והתבליטים שעל גבי מרכבות הקבורה, עשירים בנושאים ובסמלים, בסגנונות מהארכאי ועד לריאליסטי. משמעות התיאורים לא תמיד מובנת בשל העדר מידע כתוב, למרות זאת אפשר ללמוד מהם רבות על מנהגי

הקבורה והחיים שלאחר המוות, כמו גם על מרקם הרחברתי (מעמד האישה, המשרתים והעבדים, מצב כלכלי וכד') של הנפטרים. התפתחות חקר השפה האטרוסקית בשנים האחרונות תורמת אף היא לבנה טובה של התרבות והאמנות האטרוסקית.

במסגרת הקורס נעסוק בשאלת מוצאם של האטרוסקים, נבחן את המקורות הרומיים המתייחסים להאטרוסקים ותרבותם ואת מגוון החפצים מנקודת מבט היסטורית-חברתית. נבדוק את מקורות ההשראה החזותיים והספרותיים ליצירתם, וננסה להבין את תפקיד התיאורים ואת משמעותם.

פרו"ס [האמנות המוסלמית בספרד של ימי הביניים](#) 0821.2354

בשנת 771 חצה צבא מוסלמי את מיצרי גיברלטר והביס באופן מפתיע את חייליו של נהמלך הוויזיגוטי רודריק. הכיבוש סימן את תחילתה של הנוכחות האסלאמית בחצי האי האיברי, שנמשכה בפועל כ- 800 שנים ולמעשה, ניכרים רישומיה ע'דהיום. הפרו"ס יבדוק את מידת ההשפעה של הכיבוש האסלאמי על ספרד הנוצרית בפרט ואת תרומתו להתעוררות התרבותית של אירופה בכלל. מתוך בדיקה של מבנים ארכיטקטוניים ועיטורים, כלי קרמיקה, מתכת ושנהב, טקסטילים וכתבי יד מאויירים, תידון שאלת המפגש בין התרבויות ומקומן של קבוצות אוכלוסיה ייחודיות לספרד: מודחארים ומוזערבים, לצד קבוצות אחרות: נוצרים יהודים ומוסלמים.

שיעור [האמנות בעולם הביזנטי](#) 0821.2301

מטרת הקורס היא לתאר את תולדות האמנות הביזנטית ושל המזר הנוצרי מייסודה של קונסטנטינופול בשנת 330 ועד לכיבושה של העיר ע"י התורכים ונפילתה של האימפריה בשנת 1453. הצגת החומר כרונולוגית ולפי חמש תקופות הסטוריות חשובות במיוחד לגבי האמנות הביזנטית. תקופת יסודה והתהוותה של האמנות הביזנטית, או תקופת המעבר משלהי העת העתיקה אל האמנות הביזנטית. "תור הזהב הראשון של האמנות הביזנטית" – האמנות היסטיציאנית (המאה ה-6). תקופת המעבר ("תקופת החושך") והאיקונוליזם: מן המאה ה-7 ועד למאה ה-9. תקופת השיא של האמנות הביזנטית (843-1204). התקופה האחרונה של האמנות הביזנטית: האמנות הפולאולוגית.

פרו"ס [הדימוי ומשמעותו - בעיית יסוד באיקונוגרפיה של ימי הביניים](#) 0821.2367

הפרו"ס יעסוק בניתוח המשמעויות של הדימויים הבונים את מחזורי ההצגה המרכזיים באמנות ימי הביניים. בקורס יילמדו הרבדים השונים של משמעויות הדימויים כפי שהם באים לידי ביטוי בהצגות חזותיות מונומנטליות, נארטיביות, אלגוריות וסמליות. תוך קריאת הצגות אלו יודגשו היבטים שונים של אופי הדימוי, אופן שילובו בהצגה המרכזית, מיקומו בתכנית האיקונוגרפית הכוללת של היצירה, ופנייתו לקהלים שונים.

שיעור [מסורת וחדוש באמנות ימי הביניים באיטליה](#) 0821.2368

האמנות האיטלקית בימי הביניים ינקה מהמורשת הקלאסית, ובהמשך מזו הביזנטית, בשם שהיא הושפעה מהאמנות בת הזמן בארצות שמצפון לאלפים. בה בעת היא יצרה שפה אמנותית חדשה ועצמאית ושימשה בתורה, מקור להשראה הן לאמנות המזרחית והן לאמנות המערבית. כמו כן, לא נוכל להבין את אמנות הרנסנס בלא שנתייחס למקורותיה המידיים - אלו המצויים באמנות האיטלקית של ימי הביניים. הפרו"ס יבקש לדון באמנות האיטלקית מאז שלהי העת העתיקה ועד לימים שקדמו לרנסנס על-פי חלוקה אזורית וכרונולוגית ויעסוק באדריכלות, באמנות המונומנטלית ובאמנות הזעירה.

פרו"ס [חזון וחזיון באמנות ימי הביניים - בעיות יסוד באיקונוגרפיה](#) 0821.2369

תיאורי החזון והחזיון באמנות הנוצרית של ימי הביניים שאובים מהמקרא, מהברית החדשה, מסיפורי חייהם של הקדושים ומכתביהם של התיאולוגים. חלקם מציגים משאת נפשם ואחרים מבטאים דווקא את האימה. החשובים בהם מתייחסים ליום הדין האחרון ולאירועים שעליהם מבשר יוחנן בספר ההתגלות (האפוקליפסה). לאלו נוספות התרחשויות אישיות שאותן ראו אנשים בחלומם ובעיני רוחם. הפרו"ס יבקש לדון בנושאים השונים, במקורותיהם, באופני גילומם ובזיקתם לאירועים פוליטיים, דתיים, חברתיים ותרבותיים.

שיעור [מבוא לאמנות הרנסנס](#) 0821.2509

הגדרת מושג הרנסנס (רנסנס ו"רנסנסים"); המבוא יסקור פרקים מן התקופה ה"עוברית" של התהוות אמנות הרנסנס, (הטרצי'טו: דוצ'ו, ג'יוטו ואחרים). נדון בסוגיות שונות בצירוף ופיסול ובתהליכי התגבשות שפות הרנסנס במרכזים השונים (גיברטי, דונאטלו, מוצצ'ו ואחרים). בהמשך נבדוק גם את סוגיית הפטרונות: יצירות אשר נועדו לקהילה, כנגד הזמנות חצרוניות, (מן הספר המאוויר ועד לארמון). במקביל, נייחד גם מקום לדיון ברנסנס ללא 'Rinascimento del 'Antichità' כפי שגובש מצפון לאלפים (יאן ואן אייק, רוג'ר ואן דר ווידן ואחרים). כמו כן נסקור את הפרק ההגותי של מחשבת האמנות, וכתבת "ספור הרנסנס" (אלברטי וואזאר).

פרו"ס [סוגיות נבחרות באמנות האיטלקית במאה השש עשרה](#) 0821.2553

הקורס יעסוק במאפיינים המיוחדים של האמנות באיטליה במאה השש עשרה: רנסנס גבוה ומנייריזם; רפורמציה וקונטרה רפורמציה; איקונוגרפיה דתית וחילונית; פטרונות של אפיפיורים, אנשים רמי מעלה בהיררכיה הכנסייתית (כמו קרדינלים), משפחות מהמעמד הגבוה והבינוני, אחוות דתיות ואזרחיות; האמנים: ממיכאלאנג'לו בראשית המאה עד קרוווג'ו בסופה.

- פרו"ס [0821.2561 פטרונות ואמנות במאה ה-18](#)
התפתחויות סגנוניות ותכניות באמנות המאה ה-18 בעיקר באיטליה, תדון השאלה האם אמנות זו מבוססת כולה על מורשת האמנות הקתולית של המאה ה-17.
- שיעור [0821.2667 אמנות ישראלית](#)
השיעור יסקור את האמנות הישראלית מייסוד ביה"ס בצלאל בראשית המאה ה-20 ועד שנות ה-70.
- שיעור [0821.2707 הציור הרומנטי: צרפת, אנגליה וגרמניה](#)
מטרת השיעור להכיר את האקלים התרבותי והרקע ההיסטורי להיווצרות הרומנטיקה בתחילת המאה ה-19; רומנטיקה באנגליה וגרמניה; תפיסות דתיות וטרנסצנדנטאליות בצירי הנוף, הפיטורסקי, הנישגב, האמן כגאון וכנביא; הציור של בלייק, טרנר, קונסטבל, פרידריך, רונגה והנזאריים; הרומנטיקה בספרד ובצרפת: תפיסות צבע חדשות, ביקורת חברתית, אוריינטליזם; הציור של גויה, ז'ריקו, דלקרואה. כמו כן נבדוק השפעות מאוחרות של הרומנטיקה עד סוף המאה ה-19.
- שיעור [0821.2717 אוריינטליזם באמנות ובאדריכלות של המאות 19 ו-20](#)
השיעור יציג היבטים נבחרים של האוריינטליזם וביטויים באמנות והאדריכלות של המאה ה-19 - 20. השיעור יתייחס גם לשיח העכשווי כתגובה לספר של אדוארד סעיד בנושא. השיעור יגע גם בהיבטים ספרותיים בקולנוע.
- סמינר [0821.3115 מקור והעתק בפיסול היווני והרומי](#)
עוד קודם לתקופה ההלניסטית נהגו להעתיק פסלים ותבליטים, או להשתמש באבות טיפוס לעיצוב דמויות מפוסלות. הדרישה הגדולה של הרומים ליצירות אמנות יווניות הגבירה את ייצור ההעתקים כבר מן התקופה ההלניסטית. עד לפני כמה עשרות שנים התמקד חקר ההעתקים בזיהוי המקור ובייחוסו לאמן; מאז ועד היום חלה תפנית גדולה במחקר, הדגש הוסט מהמקור להעתק; נקבעה טרמינולוגיה המבחינה בין העתק (copy) להעתק (replica), בין גירסה (variation) לגרסה (version) ובין חיקוי (imitation) לאימוץ (adaptation); נבחנו מחדש יצירות רבות אשר נחשבו להעתקים ועתה נחשבות ליצירות רומיות מקוריות שפוסלו בהשראת הפיסול היווני-הלניסטי; נבחנו ושונתה הגישה שהתיימרה להגדיר סגנון של אמן זה או אחר שיצירותיו אבדו רק על סמך ההעתקים; הופנתה תשומת הלב אל חיקוי מגמות סגנוניות שהיו אופנתיות בתקופות קדומות (כמו ארכאיים וקלאסיציזם); ורבו המחקרים העוסקים בתופעת ההלניזמוס בתקופה הרומית. כל אלה יעסיקו אותנו במהלך הלימוד שיתבסס על המקורות הספרותיים העתיקים, המחקר המודרני, עדויות משלימות (כלי חרס ומתכת, מטבעות, גמות וכתובות) ועל היצירות עצמן, כולל יצירות שהתגלו בארץ.
- שיעור [0821.3323 דמות השליט באמנות ימי הביניים](#)
דמות השליט הנוצרי באמנות ימי הביניים מוצגת במספר תבניות, באמצעותן נבנה דמויו כמייצג את החוק והצדק, כמלך בחסד עליון, כלוחם בכופרים ובמינים. התיאורים מבוססים על תקדימים באמנות הקלאסית ועל פרוטוטיפים תנ"כיים, בעיקר דוד ושלמה ולעיתים אף על דמותו של ישו. דמותו של השליט מוצגת בהקשרים שונים באמנות המונומנטלית ובכתבי היד. השיעור ינסה לבחון את ההתפתחות של תיאור השליט מתקופת הנצרות הקדומה ועד המאה ה-14, ולבדוק האם התיאורים מבטאים שינויים במעמדו ובמבנה החברתי.
- סמינר [0821.3415 אהבה ונישואין באמנות ימי הביניים](#)
בסמינר זה יידונו מושגי האהבה המשתנים בימה"ב, החל בתפישות של האהבה החצרנית כפי שהיא מתבטאת בשירת הטרובדורים, וכלה באהבה הארצית והארוטית בספרות הגוליארדית. תאורים שונים של זוגות בימה"ב מבטאים את התפישות השונות. הסמינר יתמקד במספר קטגוריות: הזוג התנכ"י; הזוג המלכותי; זוג האצילים; הזוג הבורגני והאיכרים.
- סמינר [0821.3420 האמנות ברוונה במאה ה-5 וה-6](#)
האמנות ברוונה היא אחת מן העדויות היותר בולטות ליצירה האמנותית במאות ה-5 וה-6. הקורס ילמד את ההתרחשויות ברוונה כמוקד כוח דתי ופוליטי וירצה להבין את היצירה האמנותית מצד אחד כביטוי של תפיסות נוצריות קדומות, ומאידך כביטוי מערכי שלטון וכוח באמפריה הרומית המאוחדת.
- סמינר [0821.3528 משפחת מדיצ'י כפטרונת אמנות](#)
במאה ה-16 הפטרונות של המשפחה העשירה ביותר באירופה אופיינה במידה רבה על ידי הזמנות בעלות אופי ציבורי (סן מרקו, אורסנמיקלה, וכו'). לעומת זאת, הפטרונות המאוחרת יותר כוונה במידה גוברת לצרכים של השושלת השולטת. פרוייקטים ענקיים החמיאו לדוכסים לבית מדיצ'י, אוספים מפגינים עושר ואיננות טעם. תשומת לב מיוחדת נתן לאמנויות הזעירות, השוליות והמתכלות. (כגון צרפות, גינון וכו').
- סמינר [0821.3541 ציירי האור](#)
במסגרת הסמינריון נדון בסוגיית הטיפול באור כחומר, צורה וצבע. נבדוק את השימוש באור כמשמעות מיטאפורית-מיטאפיזית. אור כאלמנט הבעתי, דרמטי ופסיכולוגי אך גם כמאניירה. בפרק המבוא נעסוק בשאלות הטיפול באור כפי שעוצבו בתקופת הרנסנס (במיוחד מצפון לאלפים). במוקדי הדיון יעמדו יצירות קארווגיו וממשיכיו, ציירי אסכולת אוטרכט והשפעתם על אמנים כוורמר ורמברנדט.
- פרו"ס [0821.3677 התנ"ך והברית החדשה](#)
הקורס יבדוק את מיקומם של מקורות עתיקים אלו בביטוי האמנותי של המאות 18-20 מנקודת מבט של המשכיות וחדוש ביצירות האמנים המרכזיים.

- פרו"ס [בודלר והאמנויות](#) 0821.3678
הקורס יבחן את כתביו האסתטיים של שארל בודלר בהקשרים מגוונים - היסטוריים, פילוסופיים ואף ספרותיים. מה ייחודו של בודלר כמבקר אמנות, בעיקר ב"סלונים" (החל מ-1845) בודלר ו"מהי רומנטיקה?", סודלר ודלקרואה, בודלר ו"צייר החיים המודרניים", הדנדי, הצילום ועוד; נדון בתפישת האמנות שלו ותורת ה-correspondances ("היתאמים"), וכמו-כן נתעניין הבזיקות בין האסתטיקן ומבקר האמנות לבין המשורר, יוצרם של "פרחי הרע", "הספלין של פאריס", "גני העדן המלאכותיים" ומתרגמו הנלהב של א"א פו לצרפתית; ונסקור גם את קשריו של בודלר לאמנויות אחרות בעיקר למוזיקה (למשל, ב"טנהאוזר בפאריס" - מאמר על המוזיקה של ואגנר). תוך כדי תעלה דמותו של בודלר כמייצגה וכמעצבה של המודרנה בפאריס שהיא (בשלונו של ולטר בנימין) "בירת המאה ה-19".
- סמינר [אמנות הפופ](#) 0821.3709
הקורס יידון באמנות הפופ כסגנון מרכזי במחצית השנייה של המאה ה-20. הקורס יבדוק את המקורות האסתטיים והחברתיים של התופעה תוך שילוב טקסטים ומאמרים בנושא.
- סמינר [התרומה של תערוכות העולם \(World Exhibitions\) של המאות](#) 0821.3710
ה-19 וה-20 להפצת רעיונות חדשים בארכטקטורה ובאמנויות. מאז אמצע המאה ה-19 נערכות תערוכות העולם שבהן יש מפגש בין תרבותי, ותצוגות אמנות. נוסף למבנים שהוקמו לכבודו האירוע ושיש בהם חידושים טכנולוגיים וסגנוניים. השיעור יבדוק את ההשפעות של תערוכות אלה על תפיסות אמנותיות ואדריכליות באירופה ובאר"ב.
- שיעור [אמנות בבתי כנסת עתיקים בא"י ובגולה](#) 0821.4117
השיעור יעסוק באדריכלות, פיסול, ציור ופסיפס בבתי הכנסת העתיקים בארץ ישראל ובגולה והשוואתם למכלולים אדריכליים במזרח האימפריה הרומית. כמו כן נתמקד על חידושים במחקר בתי-כנסת לאור התגליות בתחום זה, והאינטרפטציה המחודשת של הממצאים הישנים.
- שיעור [אליס וגיבורים באמנות העת העתיקה והנצרות המוקדמת](#) 0821.4118
מיהם האלים והגיבורים היוונים והרומיים, כיצד נערך פולחנם, הקשר בין מיתוסלדת, מה מקומם בחייהם של אנשי יוון ורומא, מה הם המיתוסים המלווים אותם על-פי המקורות העתיקים, הם היבט אחד שבו יעסוק הקורס. התפתחות הדמויים עצמם, בחירת הנושאים בהתאם לשימוש שנועד להם, דרכי התיאור האמנותי שלהם, הזיקה בין האלים והגיבורים של יוון ורומא, ואופן חזירתם לתקופה הנוצרית המוקדמת, הם ההיבט האחר שבו יעסוק הקורס.
- סמינר [אמנות א"י בתקופת ימה"ב](#) 0821.4336
הקורס יוקדש ללימוד המונומנטים הבולטים, אשר נוצרו בארץ-ישראל בתקופה הביזנטית הקדומה, בתקופה המוסלמית ובתקופה הצלבנית. דגש יושם על הזיקה בי והעשייה אמנותית לבין ארץ-ישראל ומקומותיה הקדושים, ועל ההשפעות ההדדיות שבין שלושת הדתות המונומנטיות, בבואם לבנות ולעטר מקומות אלה.
- שיעור [המסורת הביזנטית באמנות בתקופת דוציו וגיוטו](#) 0821.4337
האמנות הביזנטית נחשבת בספרות המחקר לאחד הגורמים בהתהוותו של הרנסנס המוקדם האיטליה. הקורס יוקדש לבדיקת סוגי ההשפעות הביזנטיות על הרנסנס המוקדם בסיינה ובפירנצה ויעמוד על ערוצי ותהליכי המעבר והאימוץ של השפעות אלה.
- שיעור [אמנות אוטונית](#) 0821.4338
הקורס יבליט את תרומת האמנות האוטונית לגיבושה של האמנות המערב-אירופית, באמצעות השוואות עם אמנות המערב בתקופת ימי-הביניים המוקדמים, מחד גיסא, ועם האמנות הרומנסקיז, מאידך. הסטודנטים ילמדו את מקורות ההשראה השונים, מהפ שאבה היצירה המונומנטלית והזעירה בתקופת שושלת הקיסרים האוטוניים. הקורס יכלול סוגים שונים של יצירות בתחום האדריכלות, הפיסול והציור.
- שיעור [הרנסנס בשיאו](#) 0821.4412
וונציה, העיר בנויה על איים בלב ים, קלטה בשלב מאוחר יחסית את השפעות הרנסנס האמנותי באיטליה. בעקבות בדלונות התרבותית ומסורתית הייחודיות, נשא הרנסנס בוונציה צביון שונה. היה בו שילוב של מסורת מקומית ביזנטית, בתוספת יסודות גותיים, עם השפעות שהגיעו ממרכזי ההמוניזם ובראשם פירנצה ופדובה. בתור הזהב של הרנסנס הוונציאני התבלטו צייריה בהישגים סגנוניים, טכניים ואייקונוגרפיים כה מדהימים עד שהפכה האסכולה להשראה ומופת לאמנים ברחבי איטליה ואירופה כולה. השיעור יתמקד בהיבטים סגנוניים ואיקונוגרפיים של הרנסנס הוונציאני בשיאו על רקע התהליכים הנ"ל.
- סמינר [מחשבות על האורנמנט באמנות המוסלמית](#) 0821.4340
בחינת האורנמנט במחשבה ובאמנות המוסלמית אל מול תפיסתו ("כ"אחר"?!) בתרבות המערבית, בימי הביניים כמו גם בעת החדשה. שאלות: האם ניתן לייחס לאורנמנט תפקיד פונקציונלי? תחליף לדימוי הפיגורטיבי? דקורציה ואורנמנט

גיאן לורנצו ברניני : אדריכלות, פיסול, ציור וקריקטורות.

ניקולא פוסן, מי שכונה על ידי בני תקופתו : "צייר פילוסוף" וצייר משורר, דמות מרכזית בנוף האמנות וההגות במאה ה-17. הסמנריון יתמקד בסוגיות ה-inventio, והאופן בו מפרש האמן את מורשת העת העתיקה. נבדוק את הרקע האינטלקטואלי העשיר של האמן בזיקה לגיבוש שפת האמנות ומחשבת האמנות. במיוחד תפישותיו בסוגיית ההבעתיות, תנועות הנפש, מחוות ותנוחות ושאיתו ליצור "שפה ויזואלית".

בשעור תוצג התהוותה של העשייה הסוריאליסטית, על היבטיה הסטוריים, הפילוסופיים והאמנותיים, תוך כדי עמידה על מסכת פרשנויות ומפרשים של המעצבים את תובנותינו אודות תעשייה זו והדיון העכשווי בה. הסוגיות שיידונו נוגעות, בין השאר לזיקה לדאדא ולהקשר ההסטורי-תרבותי הייחודי של מלחמת העולם הראשונה, לזיקת המוצהרת לתורתו של פרויד ולתורות הנסתר הקדומות יותר ולמעמדו של האימאג' הסוריאליסטי לעומת זה של הסימבול הרומנטי ושימוש בשימוש החתרני בייצוג לכאורה של הנגלה. הפיכת הממד הוויזואלי והורבאלי כאחד לכלי מחקר, מחאה ותיקון הרחבה מהפכנית של טכניקות וחומרים - בנייהם הצילום, מקבלים דגשים שונים במחקר הקוטנמפורני וכמו כן מקומם היחסי, תרומתם של יוצרים ופרשנים כאחד שלקחו חלק בעשייה עצמה - בראש ובראשונה אנדרה ברטון וג'ורג' בטאיי.

דגשים שונים ניכרים גם בכל הכרוך לסוגיית מקורות ההשראה והשפעה טקסטואליים וחזותיים כגון אמנות שבטית ("פרימיטיבית") מחד, מחקרים אנתרופולוגיים ואתנולוגיים מאידך. מחקריהם של רוזילנד קראוס, אנט מיכלסון, דניס הוליה, יב-אלאן בוא ואל פוסטר מהווים פריצת דרך בדיון בסוריאליזם ובשילובו מחדש בו בעת בזמן התהוותו ובהקשר של עשייה עכשווית ה-"Informe" וה-"Abject".

השיעור יציג תפיסות שונות בתכנון המוזיאון באירופה, ארה"ב ויפאן. השיעור יתמקד בשאלות אורבאניות, סגנוניות, ועיצוביות. יבדק גם תרומתו של המוזיאון לאדריכלות המודרנית.

זרמים רבים באמנות המודרנית מושפעים בצורה זו או אחרת מהאמנות המכונה "פרימיטיבית", בין אם מהשפה הצורנית של האומנויות, השבטיות השונות ובין אם מהתפיסה המאגית של אמנות זו. בכוונתנו לבדוק את הגדרת המונחים "פרימיטיביות" ו"פרימיטיביזם" ומשמעותם הערכית והאסתטית; מה היתה הנגישות למקורות השונים של האמנות השבטית, החל מאוספי המוזיאונים לאנתרופולוגיה ועד להכנסתם למוזיאונים לאמנות; כיצד התפתח החפץ הפרימיטיבי ליצירת אמנות על רקע האקלים התרבותי של אירופה בסוף המאה ה-19 ותחילת המאה העשרים, ומה היתה התשתית שהתאימה לקבלת השפעותיה של האמנות הפרימיטיבית; כיצד הפרימיטיביזם בא לידי ביטוי בזרמים באמנות המודרנית, מתי היו ההשפעות העיקריות וכיצד הן מבטאות באמנות העכשווית את תפיסת ה"אחר".

ראה עמ' 254.

הסוגיות שיועלו בסמינר נוגעות לתמורות שחלו בעשייה אמנותית ממחצית המאה ה-19 לערך ובפרשנות שנלוותה לה ואף ניכסה אותה, צרפה אותה אותו למגמות אידאולוגיות, חברתיות, פוליטיות ואסתטיות כאחד או באו איתה לידי פולמוס ומאבק באותן חזיתות ממש. זירת מאבק רבת פנים זו היא הקרואה כאן בכינוי הפרוגראמרטי "ראליזם".

ראשית הדיון בתחומים גבולותיהן הכרונולוגיים של העשייה והדיון המתלווה אליה והמשכו בעמידה על הגדרתה במונחים מיליטנטיים. מחד - ה"ראליזם" וה"ראליסטיזם" כחיל חלוץ בזירת קרבות תרבותיות ופוליטיות - אסתטיות וערכיות מאידך והעמדתן, נחינתן לחוד ולאור עשייתם של ציירים ששמו נכרך ב"ראליזם" כגוסטב קורבה, אדואר מאנה, בני דורם, דגא והציירים הכלולים תחת כותרות של ה"נטורליזם" והאימפרסיוניזם.

הדיון ב"ראליזם" של המאה ה-19 מחייב כל העת הכרה במטען הפולמוסי הטמון בכינוי זה ועובדה שבאופן מפורש קשורה העשייה האמנותית קשר ישיר, גלוי ורצוני או סמוי ועקיף אך מחייב ובלתי נמנע עם ההווה הקולקטיבית, ההיסטורית והעכשווית עם ההווה, במונחים של התנסות בלתי אמצעית בקיום החושי כמו גם בהתנסות חברתית ופוליטית בה הפרט נתון בהקשר של מקום וזמן והוויתו מותנית ומוגדרת מראש מכל קדימותו של הקשר. בשל כך יעלו לדיון נקודות הקשה והיבדלות עם מעמדו של היוצר, הדימוי הסימבולי ומקומו של הצופה בתפישה ובעשייה הרומנטית והאימפרסיוניסטית.

אך המורכבות מכלל הסוגיות הטמונות ב"ראליזם" היא עשייתם של האמנים שהוזכרו כאן, עשייה מרובת גוונים ורבדים שאינה מתיישבת בקלות - אם בכלל - עם ההגדרות והפרשנות שניתנו להם בזמנם.

מעקב הדוק אחר היצירות והאמנים, שיחזור מסכת מפורטת ביותר של הקשר ביוגרפי, האמנותי וההיסטורי לתוכן פעלו ופנייה לדיספלינות מחקריות נוספות - מאפשר לחוקר כמיקל פריד לבדוד מחדש את יצירתם של קורבה, מאנה ובני דורם, להפקיע מההגדרות הפולמוסיות והתאורטיות השגורות ולהשיבה להקשר הווצרותה במידה כזאת ששימושן, נחיצותן של המושג "ראליזם" נראות מוטלות בספק.

סמינר

דמותו של אודיסיאוס, עלילותיו במלחמת טרויה ונדודיו בדרכו לביתו אחרי המלחמה, היו נושאים פופולאריים בספרות ובאמנות במשך כל העת העתיקה ולאחר מכן. בשיעור נתמקד על הסצנות השונות כפי שתוארו על ידי הומירוס ומחברים אחרים ועל ביטוייהם ומשמעותם ביצירות האמנות החל מן התקופה הארכאית ועד שלהי העת העתיקה.

סמינר

הסמינר ייסוב על היבטים בתחום האדריכלות, הפיסול והפסיפס והאמנות הזעירה בתקופה שבין 37 לפנה"ס לבין 70 לספירה, המכונה התקופה ההרודיאנית. בסמינר זה תיערכנה אנלוגיות עם מרכזים אמנותיים אחרים באגן הים התיכון על מנת לבדוק את ההתייחסות של המלך הורדוס ויורשיו למורשת הקלאסית ולמורשת המזרחית.

סמינר

הקורס יסקור את אמנות הקבורה בהתפתחותה בימה"ב מן האמנות הנוצרית הקדומה ועד למצבות הקבר במאה ה-14. יילמדו התפיסות המנטליות והאידיאיות של תקופות מרכזיות בימה"ב כפי שהן משתקפות בארונות קבורה, מצבות קבר מונומנטליות וציורי קבורה. הדגש יושם על ביטויים של תפיסות שלטוניות מעמדיות ודתיות ועל דרכי הניסוח החזותיות שלהן ברצונם המשותף להנצחה.

סמינר

כלי מתכת נחקרו עד היום בשיטות טקסונומיות וקטלוגיות בכפוף לטכניקה; אזורי ייצור; נושאי ההצגה וכו'; הסמינר יבקש להרחיב את אפשרות הקריאה לבחינת אספקטים כמו: אמנות גבוהה ואמנות נמוכה; שליטים ואמנים והיחסים ביניהם, דגמיות אל מול נראטיביות וכו'.

סמינר

הקונסטרוקטיביזם הרוסי היה אחד מהזרמים האוונגרדיים הבולטים ביותר בתחילת המאה ה-20. למרות שהתפתח בעיקר בתקופת מלחמת העולם הראשונה, כשרוסיה היתה מנותקת מהמערב, הוא הושפע מאד מאמנות מערבית, אך בתורו גם השפיע עליה. מטרת הקורס לבדוק את התפתחות הקונסטרוקטיביזם הרוסי על רק השפעות הפוטו-קוביזם (פוטוריזם וקוביזם); המהפיכה הרוסית ורעיונות הקבוצה הפרודוקטיביסטית (טאטלין, רודצנקו) מול אלה של הקבוצה הקונסטרוקטיביסטית (גאבו); קונסטרוקטיביזם בציור, פיסול, עיצוב ואדריכלות, ובאמנויות אחרות; חדירות הסגנון למערב אירופה והשפעתו על הקונסטרוקטיביזם הבינלאומי ועל קבוצות אמנות אחרות בין שתי המלחמות.

סמינר

במאות ה-19 וה-20

הסמינר ידון בסוגיות נבחרות באדריכלות של המאות ה-19 וה-20 בארצות אלה בהשוואה לישראל. דגש מיוחד יושם על שאלות כמו יחס לעבר, דיור המוני, תפיסות אורבניות, מודרניזם מול שמרנות, בניה יצוגית וכו'...

סמינר

הקורס יעסוק במופשט האקפרסיוניסטי של הציור האמריקאי ויתמקד בשנים 1948-1951. בתנועה פעלו אמנים כמו ג'קסון פולוק, מרק רותקו וברנט ניומן. היא פרצה את הדרך להעברת מוקד העניין באמנות מהיבשת האירופית לזו האמריקאית ולמעשה היוותה תשתית להתפתחות האמנות במחצית השנייה של המאה ה-20.